

Profesor Wojciech Gutowski (1946–2020). Wspomnienie

Jarosław Ławski*

DOI 10.24425/rl.2021.138760

ruch literacki • R. LXII • 2021 • Z. 6 (369) PL

PL ISSN 0035-9602

Uczony

Śp. Profesor Wojciech Kazimierz Gutowski należał do najwybitniejszych znawców literatury Młodej Polski i modernizmu europejskiego. Był osobowością nietuzinkową, mistrzem dla pokoleń nie tylko toruńskich i bydgoskich polonistów, autorem dziesięciu znakomitych książek, które są już na trwałe wpisane w refleksję o kulturze przełomu XIX i XX stulecia¹.

Urodził się 3 czerwca 1946 r. w Nieszawie². Liceum Ogólnokształcące ukończył maturą w Aleksandrowie Kujawskim w 1964 r. Został następnie studentem polonistyki na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Trzeba podkreślić, iż to Toruń, Bydgoszcz i Aleksandrów Kujawski stały się miejscami, wokół których od uzyskania

* Jarosław Ławski – prof., Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku.

- 1 Dziękuję za nieocenioną pomoc przy pisaniu tekstu: Małżonce śp. prof. Gutowskiego, Pani Marii Gutowskiej, a także Pani prof. dr hab. Hannie Ratusznej (UMK).
- 2 Korzystam, kreśląc rys biografii naukowej, z prac: K. Batora, *Gutowski Wojciech*, [w:] *Polscy pisarze i badacze literatury przełomu XX i XXI wieku. Słownik bibliograficzny*, opr. zespół pod red. A. Szałagan, t. 1, Warszawa 2011, s. 94–97; *Modernizm. Zapowiedzi, krystalizacje, kontynuacje. Prace ofiarowane Profesorowi Wojciechowi Gutowskiemu*, red. A. Grzelak, M. Kurkiewicz, P. Siemaszko, Bydgoszcz 2009.

magisterium w 1969 roku koncentrowało się jego życie naukowe i osobiste. W latach 1969–1978 był zatrudniony jako asystent-stażysta i następnie asystent na UMK. W roku 1972 debiutował naukowo pracą *Problematyka powieści Tadeusza Micińskiego „Nietota” i „Xiądz Faust” – próba reinterpretacji* („Zeszyty Naukowe UMK. Filologia Polska”, z. 48). Miciński, o którego interpretacje spierał się z żarliwością, będzie od tej pory towarzyszył jego badaniom i życiu aż do końca.

W roku 1978 naówczas mgr Gutowski broni na UMK doktorat na podstawie rozprawy napisanej pod kierownictwem prof. Artura Hutnikiewicza *Świat poetycki Tadeusza Micińskiego. (Symbol – mit – światopogląd)*, dzięki czemu awansuje na stanowisko adiunkta. Pracę recenzują: doc. Maria Podraza-Kwiatkowska (UJ) i doc. Jerzy Speina (UMK). Pracując na UMK, podejmuje kolejne wyzwania dydaktyczne: najpierw na WSP w Bydgoszczy (następnie będą to: od 2001 r. Akademia Bydgoska i Uniwersytet Kazimierza Wielkiego od 2004 r.), na WSP w Słupsku (1992–1995) i w Mazowieckiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Pedagogicznej w Łowiczu (1995–2005), gdzie kieruje (2000–2003) Katedrą Historii Literatury Polskiej.

W roku 1988 habilituje się na UMK (zatwierdzenie: 1989) na podstawie znakomitej, niezwykle często później cytowanej w badaniach monografii *Nagie dusze i maski. O młodopolskich mitach miłości* (Kraków 1992, wyd. 2 rozszerz. 1997). W 1994 r. wydaje monografię *Wśród szyfrów transcendencji. Szkice o sacrum chrześcijańskim w literaturze polskiej XX wieku*, Toruń 1994. 22 sierpnia 1995 r. otrzymuje tytuł profesora nauk humanistycznych.

Trzy lata później Wojciech Gutowski decyduje się na ważką zmianę w swym życiu zawodowym. W 1998 roku podejmuje na stałe i na pierwszym etapie pracę w WSP w Bydgoszczy, gdzie otrzymuje stanowisko profesora zwyczajnego. Kieruje tu najpierw Zakładem Literatury Młodej Polski, a następnie (2001) Katedrą Literatury Polskiej XIX i XX Wieku w Instytucie Filologii Polskiej na Wydziale Humanistycznym, gdzie pracuje aż do przejścia na emeryturę w 2014 r. Od roku 1972 był mężem Marii Mikołajczak, polonistki, z którą miał troje dzieci Annę (ur. 1977, bankowca), Marka (ur. 1979, menadżera) i Elżbietę (ur. 1980, pracownika społecznego). Pomimo dojazdów do pracy w Bydgoszczy, przez całe życie mieszkał z rodziną w Toruniu.

Ten krótki zarys biografii śp. prof. Gutowskiego w żadnym wymiarze nie oddaje skali jego aktywności naukowej, społecznej. Angażował się bowiem w działalność licznych instytucji, najczęściej związanych z nauką. W r. 1970 został członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, którego był sekretarzem (1983–1989), przewodniczącym Komisji Filologicznej (1989–1997), członkiem Zarządu i redaktorem głównym Wydawnictw TNT (1997–2009). W latach 1996–2003 był członkiem Komitetu Nauk o Literaturze Polskiej PAN, zaś od 1998 r. zasiadał w Radzie Naukowej Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Literaturą Religijną KUL (od 2006 r. był to Instytut, zaś

od 2010 aż do dziś Ośrodek w strukturze Wydziału Nauk Humanistycznych). Jako znawca modernizmu i rodzinnych Kujaw zaproszony został do Rady Programowej Muzeum im. Jana Kasprówicza w Inowrocławiu i Rady redakcyjnej wydawanego tam „Rocznika Kasprówicowskiego”, czasopisma zainicjowanego w 1936 roku. Szczególną rolę prof. Gutowski odgrywał także jako członek od 2007 do 2020 roku Rady Redakcyjnej Naukowej Serii Wydawniczej „Czarny Romantyzm” (ukazującej się od 1994 r.), którą entuzjastycznie wspierał i gdzie opublikował kilka ważnych studiów³. Równie istotne znaczenie miała dlań przynależność do Rady Naukowej „Biblioteki Pana Cogito”, zainicjowanej w 2009 r. przez dr. hab. Józefa Marię Ruszara.

Prof. Wojciech Gutowski, o czym nie tak wielu wiedziało, był nie tylko znakomitym badaczem literatury, lecz także sam zdradzał ambicje literackie. Profesor Gutowski swobodnie poruszał się w toruńskim, a potem bydgoskim środowisku literacko-artystycznym i naukowo-artystycznym. W „Almanachu Poezji” (*Utwory poetów studiujących na UMK w latach 1945–1965*, pod red. Erwina Kruka) opublikował w 1966 roku swe debiutanckie wiersze pt. *Wejście i Początek podróży*. Czynn timer, choć z przerwami, uprawiał również krytykę literacką w pismach takich, jak: „Pomorze” (1970, nr 3), „Literatura” (jako Adam Jaśniach w 1976 i 1978 r.), „Gazeta Pomorska” (1978), „Integracje” (1981), „Temat” (tu był członkiem Rady Redakcyjnej, pisywał w latach 2005–2007), „Gnosis” (1996), „Kwartalnik Artystyczny” (1997, potem od 2010 r.), „Przegląd Artystyczno-Literacki” (1996). Zostawił w rękopisach i komputeropisach prace literackie, wspomnieniowe i krytyczne, które nie zostały opublikowane za życia.

Był człowiekiem ogromnej pracowitości i takiejż aktywności. Należał do licznych organizacji i stowarzyszeń (najczęściej niezbyt długo). Już na studiach był członkiem ZSP (1964–1969), następnie ZNP (1970–1980), z kolei działał w toruńskim Klubie Inteligencji Katolickiej (1970–1975), Towarzystwie Literackim im. Adama Mickiewicza (przez całe czynne życie, tu od 1996 roku był w składzie Komisji Edytorskiej). W najburzliwszym okresie historii został członkiem NSZZ „Solidarność” (w latach 1980–1981, a potem 1989–1998).

Był ceniony przez redakcje najważniejszych naukowych pism polonistycznych, w których publikował swe znakomite prace. Zamieszczał artykuły i recenzje w takich pismach, jak: „Ruch Literacki” (1988, 1992, 2002–2006,

³ Zob. np. W. Gutowski, *Głosy osobno: z krawędzi nicestwienia/z nicestwienia krawędzi*, [w:] *Nihilizm i historia. Studia z literatury XIX i XX wieku*, red. M. Sokołowski, J. Ławski, Białystok–Warszawa 2009, s. 667–696; tegoż, *Tajemnica chleba i wina. W kręgu młodopolskiej symboliki eucharystycznej*, [w:] *Światło w dolinie. Prace ofiarowane Profesor Halinie Krukowskiej*, red. K. Korotkich, J. Ławski, D. Zawadzka, Białystok 2007, s. 537–564.

2009), „Pamiętnik Literacki” (1977, 1979, 1982, 1990, 1993, 1994, 1997, 2004, 2007), „Acta Universitatis Nicolai Copernici” (1977–1996), „Biuletyn Polonistyczny” (1979), „Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu” (1993), „Prace Polonistyczne” (1993, 2006), „Rocznik Kasprowiczowski” (1990, 2003), „Roczniki Humanistyczne KUL” (1999), „Litteraria Copernicana” (od 2013), „Teksty Drugie” (1998)⁴. Prace publikowane w czasopismach naukowych systematycznie rozbudowywał, poprawiał i włączał do swoich cennych monografii (inaczej traktował teksty krytycznoliterackie i literackie, do których już nie powracał). Chciał, by prawie wszystkie najważniejsze jego dzieła naukowe dostępne były w wersji elektronicznej.

Prof. Gutowski był także recenzentem bardzo licznych doktoratów, habilitacji i profesur – dodajmy, recenzentem powszechnie szanowanym, wymagającym, ale z entuzjazmem witającym każde wartościowe dokonanie. Trudno pomyśleć ważną pracę awansową o Młodej Polsce, ale też nierzadko romantyzmie, której mógłby nie być opiniodawcą. Wskazuje to dobitnie na autorytet, jakim cieszył się wśród badaczy XIX stulecia.

Badacz

Prof. Gutowski od początku w centrum swoich zainteresowań stawiał literaturę Młodej Polski ujmowaną w najszerszym kontekście europejskim, światowym. Wskazywał słusznie na jej znaczenie jako świadectwa wielkiego przełomu cywilizacyjnego, duchowego, estetycznego, który zachodził u kresu zmierzającej powoli formacji dziewiętnastowiecznej i na progu XX-wiecznej nowoczesności. Rzadziej zapuszczał się na inne tereny, choć do historii badań nad romantyzmem z pewnością przeszły jego odkrywcze studia o *Zygmunta Krasińskiego czuciu śmierci oraz Otchłani i nieskończonym kole. (O symbolice przestrzeni w poezji Adama Mickiewicza)*⁵, zaś do dziejów badań nad literaturą XX wieku jego prace o Zbigniewie Herbertcie⁶ lub pogłębiona interpretacja pesymizmu Jeana Améry’ego⁷.

⁴ Zob. tu: W. Gutowski, *Świat młodopolskiej krytyki*, [rec. M. Głowiński, *Ekspresja i empatia. Studia o młodopolskiej krytyce literackiej*, Kraków 1997], „Teksty Drugie” 1998/4; także: W. Gutowski, wypowiedź o *Kregach obcości* M. Głowińskiego, „Kwartalnik Artystyczny” 2010/ 2.

⁵ Prace o Krasińskim i Mickiewiczu [w:] tegoż, *Pasje wyobraźni. Szkice o literaturze romantycznej i Młodej Polski*, Warszawa–Poznań–Toruń 1980.

⁶ Zob. np. W. Gutowski, *Pokusy integracji i rozproszenia. Zbigniewa Herberta kłopot z istnieniem*, [w:] *Między nami a światłem. Bóg i świat w twórczości Zbigniewa Herberta*, red. G. Halkiewicz-Sojak, J.M. Ruszar, R. Sioma, Toruń–Kraków 2012.

⁷ Por. esej wygłoszony w 2007 roku w czasie białostockiej konferencji o literackich portretach starości: W. Gutowski, *Świadomość bezlitosna. Uwagi*

Stworzył oryginalną szkołę interpretacji Młodej Polski, ukazującą w sposób głębinowy (najczęściej aż do wymiaru jaźni, ducha, duszy, których to pojęć używał konsekwentnie i nader precyzyjnie) skrajności i rozchwiania epoki przełomu XIX i XX wieku oscylującej między nihilizmem, rozpaczą, demoniczną antymistyką a pragnieniem świętości i czynu. Na tym tle z pasją śledził losy chrześcijaństwa, transformacje motywów religijnych w dziełach owej epoki. Istotnym rysem jego spojrzenia na literaturę – co należy uznać za pionierskie wobec epok i metod badawczych, które dopiero przyjdą – było wyraziste akcentowanie kwestii aksjologicznych. W swych analizach zachowywał równowagę między różnymi aspektami dzieła badanego: poetyką, ideą, aksjologią i uwarunkowaniami, kontekstami historyczno-kulturowymi. Jego podejście do tekstu najlepiej charakteryzuje fraza: *iść, schodzić w głąb* (dzieła). Szukał podpowierzchniowych, ukrytych, symboliczno-mitycznych znaczeń, struktur głębokich, nieoczywistych konfiguracji semantycznych. Prawdziwie, jak ujęli to jego uczniowie, wgłębiał się w „młodopolskie labirynty”⁸.

Dopracował, lub raczej ujawnił w czasach młodości badawczej, własny język interpretacji, niezwykle bogaty terminologicznie, „scjentystyczny”, przez który – będący wymagającą szkołą i barierą – przechodzili wszyscy młodzi badacze, przyswajając jego konstrukcję i terminologię. Ów język był bowiem klarowny, czysty stylistycznie i zrozumiały, adekwatny do opisywanych zjawisk, lecz też porywający.

Pozycję naukową Profesora Gutowskiego wyznaczyły monografie. Już ta pierwsza, podoktorska, określiła jego trwałe miejsce nie tylko w badaniach nad przeżywającym od początku lat 70. renesans czytelniczy Tadeuszem Micińskim, lecz również modernizmem polskim. Tom *W poszukiwaniu życia nowego. Mit a światopogląd w twórczości Tadeusza Micińskiego* (PWN 1980) stał się pozycją klasyczną, ustalił też najściślejszy krąg zainteresowań badawczych Uczonego, w którego centrum pozostał do końca Miciński, a obok niego tacy pisarze, jak Przybyszewski, Żeromski, Berent, Irzykowski, Żuławski, Szandlerowski, Komornicka, Krzymuska. Miał znakomite rozeznanie w twórczości wieszczów polskich, badając ich wpływ na młodopolan, a jego orientacja w twórczości autorów *minorum gentium* z przełomu XIX i XX w. budziła nieklamany podziw. Po książce debiutanckiej przyszły kolejne (w sumie 10), które ustaliły pozycję Wojciecha Gutowskiego jako interpretatora najwyższej miary: *Pasje wyobraźni. Szkice o literaturze romantyzmu i Młodej Polski* (Toruń 1991), *Nagie dusze i maski. O młodopolskich mitach miłości* (Kraków 1992, 1997), *Wśród szyfrów transcendencji. Szkice*

na marginesie esejów Jeana Améry’ego, [w:] tegoż, *Między inicjacją a nicością. Studia i szkice o literaturze modernizmu*, Bydgoszcz 2013.

⁸ Wyrażenie z: A. Grzelak, M. Kurkiewicz, P. Siemaszko, wstęp do: *Modernizm. Zapowiedzi...*, dz. cyt., s. 21.

o sacrum chrześcijańskim w literaturze polskiej XX wieku (Toruń 1994), *Mit – Eros – Sacrum. Sytuacje młodopolskie. (Szkice)*, (Bydgoszcz 1999), *Z próżni nieba ku religii życia. Motywy chrześcijańskie w literaturze Młodej Polski* (Kraków 2001), *Wprowadzenie do Xiegi Tajemnej. Studia o twórczości Tadeusza Micińskiego* (Bydgoszcz 2002), *Konstelacja Przybyszewskiego. (Szkice)* (Toruń 2008), *Między inicjacją a nicością. Studia i szkice o literaturze modernizmu* (Bydgoszcz 2013) i złożony do druku już w okresie choroby, ogromny, podsumowujący tom studiów *W splątanej tkaninie stuleci... O literaturze polskiej kulturowego przełomu* (Białystok 2020)⁹. Prace Profesora były szeroko komentowane, recenzowane w środowisku polonistycznym i literackim¹⁰.

Badacz rzadziej brał się za prace edytorskie, lecz te wydania, które pozostawił, mają trwały wymiar. Już w 1992 roku poprzedził wstępem edycję przekładu *Salome* Oscara Wilde'a (przeł. W. Fromowicz, Bydgoszcz). W roku 2008 wydał fundamentalną, poprzedzoną latami prac (liczne, rozbudowane przypisy) i opatrzoną znakomitym posłowiem edycję *Xiegdza Fausta* Micińskiego (Kraków, Universitas), podstawową dziś pozycję dla badaczy pisarza. Taką samą rangę zyskały wydane w jego opracowaniu *Wybór poezji* (Kraków 1999) i *Poematy prozą* (Kraków 1985) Tadeusza Micińskiego, poprzedzone znakomitymi introdukcjami. Współredagował trzy ważne monografie zbiorowe: *Z problemów prozy: powieść inicjacyjna* (z E. Owczarz, Łysomice 2003), *Z problemów prozy: powieść o artyście* (z E. Owczarz, Toruń 2006), *Proza Tadeusza Micińskiego. Studia* (z M. Bajko, J. Ławskim, Białystok 2017).

Od roku 2000 angażował się w konferencje i badania organizowane przez zespół kierowany przez prof. Krystynę Jakowską (UMK, od 1998 UwB), koncentrujące się wokół zagadnień cyklu, cykliczności w literaturze¹¹. W roku 2015 wszedł jako jeden z głównych wykonawców [obok M. Bajki

⁹ Swą ostatnią pracę Profesor zdążył już tylko oddać do druku w Naukowej Serii Wydawniczej „Przełomy/Pogranicza”, towarzysząc niemal do końca przygotowaniem do jej wydania. Tą najobszerniejszą z jego monografii zrecenzowali bliscy mu badacze: prof. dr hab. Anna Czabanowska (UJ) i dr hab. Marek Kurkiewicz, prof. UKW (Bydgoszcz). Tom dotarł do Profesora, gdy był już bardzo chory.

¹⁰ Zob. np. A. Czabanowska-Wróbel, *Konstelacja Przybyszewskiego* [rec.], „Ruch Literacki” 2008, z. 3; D.T. Lebioda, *Tadeusza Micińskiego Xiegdza Tajemna*, „Temat” 2004, nr. 1–2; M. Stala, *Wśród szyfrów transcendencji* [rec.], „Pamiętnik Literacki” 1997, z. 4; A. Kluba, *Parafrazy transcendencji*, „Teksty Drugie” 1996, z. 6; W. Trzeciakowski, *O młodopolskim erotyzmie. Pierwsze całościowe ujęcie mitów polskiego modernizmu*, „Kwartalnik Artystyczny” 1998, z. 2; J. Zieliński, *Mit odrodzenia*, „Twórczość” 1981, z. 5.

¹¹ Tu m.in.: W. Gutowski, *Cykl prozy spowiedniczej – konstrukcja czy ekspresja? Na przykładzie „Stygmatu” Marii Krzymuskiej*, [w:] *Cykl literacki w Polsce*, red. K. Jakowska, B. Olech, K. Sokołowska, Białystok 2001; tegoż, *W mroku gwiazd” w kontekście innych cykli poetyckich Młodej Polski*, [w:] *Polski cykl liryczny*, red. K. Jakowska, D. Kulesza, Białystok 2008.

(kierownik), J. Ławskiego, U.M. Pilch i A. Wydryckiej] w skład zespołu badawczego realizującego projekt NPRH „Naukowa edycja krytyczna *Pism rozproszonych* Tadeusza Micińskiego w IV tomach: eseje, liryka, publicystyka”, w którym obszernymi wstępami i przypisami opatrzył T. I (*Eseje i publicystyka 1896–1908*, red. M. Bajko i W. Gutowski, Białystok 2017) i T. II (*Eseje i publicystyka 1909–1914*, red. W. Gutowski i U.M. Pilch, Białystok 2018; red. całości: M. Bajko, J. Ławski). Niestety, nie doczekał już publikacji tomu IV (*Poezje rozproszone 1896–1918*, Białystok 2020). Wszystkie te prace stanowią trwały wkład do nauki polskiej, w rozwój filologii polskiej, której był oddanym adeptem i mistrzem.

Był wielokrotnie nagradzany przez rektorów UMK i UKW. Otrzymał Złoty Krzyż Zasługi (1991), Medal KEN (1997), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (2000), Medal Jerzego Sulimy-Kamińskiego (2008). W roku 2009 uczniowie i współpracownicy ukoronowali go okazałą księgą pt. *Modernizm. Zapowiedzi, krystalizacje, kontynuacje. Prace ofiarowane Profesorowi Wojciechowi Gutowskiemu* (red. A. Grzelak, M. Kurkiewicz, P. Siemaszko, Bydgoszcz), zaś w roku 2019 zdążył jeszcze otrzymać tom *Tadeusz Miciński i ludzie epoki. Studia* (red. M. Bajko, J. Ławski, U.M. Pilch, Białystok) poprzedzony inskrypcją: „Tom nasz dedykujemy znakomitemu znawcy twórczości Tadeusza Micińskiego, Panu Profesorowi Wojciechowi Gutowskiemu! *Uczniowie, Przyjaciele i Redaktorzy*”. W istocie był najwybitniejszym znawcą życia i dzieła literackiego Tadeusza Micińskiego.

Osobowość

Profesor Gutowski był osobowością przyciągającą swą wiedzą i autorytetem. Z pozoru surowy, wymagający, zdystansowany, przy bliższym poznaniu okazywał się człowiekiem serdecznym, z poczuciem humoru, choć też nieustępliwym w dyskusjach, które toczył chętnie zarówno prywatnie¹², jak i w czasie konferencji naukowych. Z napięciem poszukiwał talentów naukowych, życzliwie witał każdą pracę, w której dojrzał bodaj zalążek talentu¹³. Swoją postawą dawał przykład szacunku wobec mistrzów. Jego własna wdzięczność, jaką żywił wobec swej mistrzyni prof. Marii

¹² Autor *Wprowadzenia do Xiegi Tajemnej* był osobowością o wyrazistych poglądach, ustalonych hierarchiach wartości literackich (i nie tylko). Nie oznaczało to, iż nie podejmował dyskusji. W ostatnich latach Jego życia toczyłem z Nim czasem gorącą dyskusję na temat znaczeń i wartości poezji Micińskiego z okresu I wojny światowej. Pozostając przy radykalnie odmiennych stanowiskach, zachowywaliśmy znakomite relacje, korespondując, współpracując przy edycji *Pism rozproszonych* pisarza.

¹³ To właśnie życzliwe przyjęcie pierwszej książki (*Wyobraźnia lucyferyczna*, Białystok 1999) określiło później moje własne zainteresowania naukowe

Podrazy-Kwiatkowskiej oraz promotora doktoratu prof. Artura Hutnikiewicza, o których wypowiadał się zawsze z podziwem, przyciągała doń młodych. Należał do członków założycielem Fundacji im. Profesora Artura Hutnikiewicza.

Profesor był także znany jako znakomity wykładowca. Na jego wykłady z Młodej Polski przychodziły tłumy studentów. Prowadził także wykłady monograficzne, związane z aktualnie badanymi problemami, jego książki wkrótce ukazywały się drukiem. Profesor używał niezwykłego języka (dość trudnego dla przeciętnego studenta polonistyki), mówił z ogromną pasją. Tworzył niezwykłą więź ze słuchaczami, rzadko zaglądał do notatek, czasem zawieszał głos, zastanawiał się. To nie była „gotowa wiedza” podana do „wierzenia” – lecz proces twórczy, studenci stawali się uczestnikami tego procesu¹⁴.

Wypromował sześciu doktorów¹⁵, całe ogromne grono magistrantów i licencjatów. Pośród badaczy, którzy wyszli spod jego skrzydeł, wymienić trzeba zajmujących dziś ważne miejsce na mapie polonistyki polskiej: prof. dr hab. Hannę Ratuszną (UMK), dra hab. Marka Kurkiewicza, prof. UKW, dra hab. Piotra Siemaszkę, prof. UKW, dr Agnieszkę Grzelak (UKW). Do grona osób, zapewne niepełnego, które stale współpracowały z Profesorem, toczyły z nim dyskusje, znajdowały się w polu oddziaływania jego inspirującej myśli, zaliczyć można prof. Magdalenę Popiel, prof. Wojciecha Kaczmarską, prof. Annę Czabanowską-Wróbel, prof. Tadeusza Linknera, prof. Edwarda Jakiela, prof. Daniela Kalinowskiego, prof. Mariana Stałę, prof. Grzegorza Iglińskiego, prof. Gabrielę Matuszek-Stec, prof. Elżbietę Flis-Czeraniak, prof. Bogdana Burdzieja, prof. Halinę Krukowską, prof. Pawła Próchniaka, dr hab. Katarzynę Badowską, dr hab. Sabinę Brzozowską-Dybizbańską, dr Urszulę M. Pilch, dra Marcina Bajkę i autora tegoż wspomnienia. Utrzymywał rozliczne, żywe kontakty z wszystkimi ośrodkami badań nad modernizmem (m.in. UJ, UG, KUL, UŁ, UwB, UP-H, UAM, UWr, UO, UJK, UMCS).

Ujmującą cechą Profesora była też, coraz dziś rzadsza, sumiennosc: z obowiązków pisarskich, recenzenckich, dydaktycznych wywiązywał się zawsze na czas i z pełnym zaangażowaniem. Odszedł 21 maja 2021 r. po długiej i ciężkiej chorobie w szpitalu w Chełmnie. Spoczął obok bliskich na Cmentarzu Parafialnym w rodzinnym Aleksandrowie Kujawskim.

Pozegnaliśmy dobrego, niezwykłego człowieka, wybitnego uczonego.

Micińskim i inspirowaną między innymi osiągnięciami Profesora Gutowskiego metodą interpretacji literatury w ogóle.

¹⁴ Za informacjami przekazanymi w liście prof. H. Ratusznej do J. Ławskiego z 12 IX 2021 r. [przywołuję za zgodą nadawczyni].

¹⁵ W kolejności byli to: dr Piotr Siemaszko (1996), dr Edyta Bugaj (2001), dr Hanna Ratuszna (2001), dr Marek Kurkiewicz (2001), dr Agnieszka Grzelak (2001), dr Sylwia Jankowiak (2002).